

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Gasparis Megandri Tigvrini, In epistolam Pauli ad
Ephesios co[m]mentarius**

Megander, Kaspar

Basileae, 1534

VD16 G 3485

Capvt III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36069

DVo in hoc capite agit Paulus. Primum docet se ideo à ludæis multa passum, quòd mysteriũ de Gētibus saluandis, domini iussu prædicauerit. Deinde Ephesios rogat, ne ob afflictiones ipsius ab Euangelica doctrina deficiant, & ut eò facilius in illa perseuerare possint, ait se iugibus precibus apud deum pro ipsis interpellare.

Huius rei gratia.

Videlicet, quod docuerim promissiones dei de Meschia nō solum ad ludæos, uerumetiam ad uos Gēteis pertinere. Cur autem, & per quos in uinacula coniectus sit, Lucas Actorum uicesimoprimo in hæc uerba describit: Dum septem dies penè fuissent expleti, hi qui ab Asia erant ludæi, quum uiderent Paulũ in templo, conturbarũt
totum

totum populum, & iniecerunt ei manus clamantes: Viri frahelitæ, hic est ille homo, qui aduersus populum & legem, & locum hunc omneis ubique docet &c. Ex quo docebis, quod Euangelij prædicatio & professio nullos capitaliores hosteis habeat, quàm hypocritas, & iusticiarios: tametsi em̄ homines dissolutissimè uiuentes illi nonnūquā reclamationem, tamē illam plerunq; sinunt, nec impugnant, nisi ab hypocritis illis sollicitent. Quemadmodū itaq; Paulo, & Christo, scribæ, & pharisæi negocium fecerunt, & multitudinem contra illos cōcitarunt: sic & sacerdotes & monachi nostro seculo non solū plebē irritāt, sed etiā principes muneribus corrūpunt, uti ipsorum luxū armis defendāt, ac Euangelicā doctrinā è medio tollant. Porrò quemadmodū
Iudæi

Iudæi Christianissimum adhuc herbescentem eradicare non potuerunt, etiam cum Christum in crucem sustulissent, & Apostolos eius aliū alio supplicio affecissent: sic nec nostri persecutores Euangeliū, iā in spicas enatū, hætenus extirpare potuerūt, nec unquā potuerūt etiam si multos illius studiosos grauissimè multat, proscribant, et capitis supplicio afficiant. Quātò enim magis premitur, tantò magis erigitur, ac uires sumit. Adeò efficax est ueritas & potentia Christi.

Siquidem audistis dispensationem gratiæ dei.

Hoc est, nimirum iam dudum percepistis, quod munus prædicandi Euangelij apud uos genteis mihi demandatum sit. Ceterum Euangelij prædicationem, ideo gratiam dei uocat, quod illud nobis per solam dei gratiā, & nullo nostro merito & prædicetur, & accipiatur.

piatur. Vnde discimus magni benefici loco habendum, sic ubi Euangeliū syncerè, ac germanè prædicetur.

Quod secundum reuelationem.

Id est, mysterium hoc de Euangelio gentibus communicando, cœlitus mihi reuelatum est. Nam Euangelium, quod modo administrationem gratiæ dei uocauit, iam mysterium appellat. Quale autem hoc mysterium fuerit, supra capite primo copiosius ipse disputat, & paulopost Ephesios eò relegat. Quod uero Paulus Apostolatam suum in genteis tam diligenter asserit, hinc factum est: ne illæ uanum esse putarent, quod prius de ipso audiuerāt.

Quemadmodum ante scripsi.

Suple in capite primo.

Cognitionem meam in mysterio.

Quasi diceret, hinc facile patet, me haud clām fuisse, quod per Euangelij prædicationem

prædicationem etiam Gentes ad salutem uocanda essent.

Quod in alijs etatibus.

Quod, inquit Euangelium Gētibus quoq; prædicandum esset, superioribus seculis non fuit notum, ad eò ut etiam post Christi ascensionem Petrus existimauerit, id Gētibus communi-
cari nefas esse, donec per uisionem diuinam aliter edoctus est, de quo Acto-
rum decimo.

Quemadmodum nunc reuelatum est.

Commodum tacitæ obiectioni occurrit Paulus: obiecisset enim aliquis, quid nam audio Paule, an non Esaie, Osee, & aliis prophetis hoc mysteriũ fuit cognitum, quum Gētium uocationem prædixerunt: Maximè, inquit, sed tamen non ad plenũ intellexerũt, quod scilicet ex Iudæis, & Gētibus una, eademq; Christi ecclesia coalitura esset

esset. Id quod nobis Apostolis, prophetis posterioribus, hoc est, uerbi ministris reuelatum est. Vocabulū nanq; Popheta heic eo modo accipitur, quo 1. Cor. 12. & infra cap. 4.

Per spiritum.

Quam hic locus uariè ab interpretibus legatur, uide doctissimas Erasmi adnotationes. Cæterū quod dicit per spiritum Apostolis reuelatū esse, gratuitam dei reuelationē intelligit. Vnde obiectionem impiorum quorundā facile refelles, qui dicunt: An non sacerdotes nostri eosdem Euangelij libros ante 30. annos habuerunt, quos nunc habent, quā igitur fit, quod longè diuersum iam ex illo prædicāt, quā antea? Respondebis, quia dñs iā illis uerberiorē Euangelij lucē reuelauit, que prius ob delicta nostra multis humanarū constitutionū tenebris obuoluta erat,

erat,

erat, propterea quod (ut idem Paulus secundo ad Theff. secundo testatur) ueritati mendacium papisticū anteposimus. Quinimò si tam ingrati esse per gemus domino propter restauratū Euangelium, iusto ipsius iudicio rursus multò densioribus tenebris inuoluemur, quàm papisticę unquam fuerint.

Vt sint gentes cohæredes.

Hoc, inquit, mysterium est, quod transactis ætatibus ignotum fuit, quod gentes (puta quæ prius prophanae, & idololatræ fuerant) credentium Iudeorum cohæredes futuræ essent.

Per Euangelium.

Id est, per fiduciam Euāgelicæ prædicationi adhibitā. Hinc docebis, quoniam medio promissionum Iudæis potissimum factarum participes fiamus, nimirum, si Christo, hoc est, ipsius doctrinæ credamus, tamen enim æterni regni

regni cum fidelibus Iudæis hæredes,
& Christi cohæredes euademus. At cū
pleriq; illam non solum nō audiant, sed
etiam persequantur, liquet, quod ab il-
lo regno exclusi æternis supplicijs dam-
nandi sint, nisi resipuerint.

Minister secundum donum.

Id est, cuius Euangelij prædicandi
officium mihi iniunctum est, idq; secū-
dum donum gratiæ dei, hoc est, gratu-
ito dei dono, absq; ullis meis meritis. Iu-
xta illud Christi: Non uos me elegistis,
sed ego uos. Qui locus, ut uides, cōtra
liberum arbitrium, & meritum, ut uo-
cant, de congruo facit.

Quod datum est mihi &c.

Quasi diceret, non tantum gratia, &
dono suo me ad hanc euangelij prædi-
candi prouinciam uocauit, sed etiam
fortem, potentē ac efficacem in illa red-
didit, ut illam pro dignitate administra-

F

fe

re possem. Est autē mira amplificatio,
 & commendatio diuine gratiæ, ac mi-
 sericordiæ, Paulo exhibite, adeò ut illa
 fretis neq; secundis, neq; aduersis com-
 moueri posset, ut ab officio sibi delega-
 to, uel tantillū discederet. Proinde ex
 hoc loco admonebis omneis ministerij
 uerbi candidatos, ut iustam domini uo-
 cationem expectent: tum enim futurū
 esse, ut dominus eos idoneos, potēteis
 & efficaces in negotio suo reddat. Edi-
 uerso si lucri sui, & uentris causa, ultrò
 se ingesserint, quod proh dolor nimis
 sepe contigit, nullo cum fructu eos ec-
 clesie præfuturos, sed quàm primum
 leuis aliqua afflictio, seu persecutio in-
 gruerit, instar mercenariorū fugere,
 & oueis lupis diripiendas, & laniadas
 relinquere.

Mibi minimo omnium sanctorum.

Modesta sui extenuatio est, qua do-
 cet

et munus prædicandi Euangelij ad Gentes sibi delegatum esse, quantumvis parue conditionis, & existimationis homo fuerit. Porro scias quod ab initio huius capituli gratiæ dispensationem, hæc absolute gratiam uocat, idem namque utrobique significare uult, id quod ipsius Pauli uerba haud obscure præ se ferunt.

Imperuestigabileis diuitias Christi.

Nemo unquam mortalium tam callidus, acutus, sagax, & solers fuit, qui thesaurum illum Euangelicum nobis per Christum exhibitum penitus inuestigare, & introspicere potuerit. Qui enim illum procul ostensum uiderit & aliqua ex parte cognouerit, omnibus rebus alijs neglectis, huic uni inhiat. Nec iniuria, hoc enim deprehenso, a deo diues fit homo, ut cum nihil, iudicio incredulorum, habere uideatur, omnia tamen possideat, ut inquit idem

F 2 Paulus

Paulus secundo Corinthiorum sexto.
 Vnde patet eum heic de spiritualibus
 diuitijs, & æternis loqui, hoc est, de co-
 gnitione salutis nostræ nobis per Chri-
 stum partē, quas neq; tineq; neq; erugo
 corrūpunt, ut docet Christus Matthei
 sexto. Tametsi nanq; Christiani heic
 nonnūquam algeant, sudent, esuriant
 sitiant, tamen spe futurarū diuitiarum,
 ac delitiarum, temporalem paupertatē
 & sordes, æquo animo ferunt, & sua
 sorte contenti sunt. Proinde ex hoc lo-
 co docebis eternas potius diuitias sectā-
 das, quā temporales: propterea quod
 illarum studiosus tranquillam cōscien-
 tiam assequitur: harum uerò studiosus
 quantò plus acquirit, tantò plus angit-
 tur. Id quod Horatius hoc uersiculo
 pulchrè depinxit: Crescentem, inquit,
 sequitur cura pecuniam.

In

In lucem proferam.

Id est, ut omnibus notū, & perspicuum faciam arcanū, quod hactenus occultum fuit.

Que sit communio mysterij.

Id est, quo pacto promissiones dei ad Iudæos potissimū factæ, nobis quoque gentibus cōmunicatæ sint. Communio nāq; heic pro societate & sodalitate accipi puto. Quemadmodū enim mercatores & opifices eiusdem sodalitatis, omnibus commodis illius ex æquo fruuntur; sic Iudæi, & Gentes opera Christi concordēs facti, & in unam sodalitatem, hoc est, ecclesiam redacti, eorundem commodum, hoc est promissionum diuinarum pariter participes sunt. Quod autem hic germanus Pauli sensus sit, partim ex initio superioris capituli, partim ex sequentibus uerbis liquet, quum inquit, quod erat

F 3 abscondi

abscōditū à seculis in deo, id est, quod haecenus nemini, praeter deū, erat cognitum. Id quod copiosius ab initio istius capituli à Paulo tractatur.

Qui uniuersa condidit per Iesum.

Paulus heic per periphrasim, & metalepsim docet Christum non simpliciter, ut nos, dei filiū esse, sed deū ipsum, & eiusdem essentiae ac potentiae cum patre suo caelesti. Etenim cum Genesios primo capite scribatur caelum, & terram à deo esse condita: & Paulus heic scribat per Christum omnia esse condita, necessariò sequitur, ipsum patri per omnia, iuxta diuinitatē puto, & qualem esse. Id quod & Ioannes capite primo Euangelij sui haud obscure ostendit, cū inquit: Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Heic rursus, ut supra quoque commonefecimus, operæ pretium est naturas in Christo probe

be

bè discernere, & utriusq; proprietatem
obseruare.

Vt notum fiat nunc principatibus.

Nunc suple, tempore Meschie pre-
stiti: Quasi diceret deus non solum mi-
hi prouinciã mysterij sui hominibus a-
periendi delegauit, sed etiam principa-
tibus cœlestibus, hoc est, cœlestibus cre-
aturis, angelis, & archãgelis illud p me
patefecit, qđ hactenus eis ignotũ erat.

Per ecclesiam.

Subaudi ex Iudæis, & Gentibus col-
lectam. Tantum eni heic articulus pre-
positiuus apud Græcos potest, *διὰ τῆς*
ἐκκλησίας, id est, per ecclesiam scilicet il-
lã, de qua nobis hactenus sermo fuit.

Varia sapientia dei.

Hoc est, arcanũ illud dei consilium
de Iudeis, & Gentibus in unam ecclesi-
am coniungendis. Quod enim supra
mysteriũ, heic, meo iudicio, per quam

F 4 uariam

uariam dei sapientiam uocat.

Secundum praefinitionem seculorum:

Hoc inquit arcanum, & prudens cōsiliū de Gentibus, & Iudeis copulandis, quod ante condita secula ipse solus cōperat: nunc demum in Christo Iesu & terrestribus, & cœlestibus creaturis manifestauit. Huc facit quod idem Paulus secundo ad Timotheum primo scriptum reliquit, ubi de æterna uocatione nostra, in hæc uerba scribit: Qui supple deus, saluos facit nos, & uocauit uocatione sancta, non secundum opera nostra, sed secundum suum propositum, & gratiam, quæ data quidem est nobis per Christum Iesum ante tempora æterna: sed palàm facta est nunc per apparitionē seruatoris nostri Iesu Christi. Circa hūc locum obseruabis, quod non mirum sit homines pios multa sacrarum literarum, & fidei nostræ mysteria

steria ignorare, & cotidie rectius per spiritum sanctum edoceri; quum heic & alibi discamus cœlestibus, a deo q̄ purissimis creaturis, quæ dei, conspectu subinde fruuntur, temporis successu multa patefieri.

Per quem habemus audaciam.

Græca uox significatior est, quàm latina. Parrisia enim dicendi libertatē significat, qua qui præditi sunt liberè ac ingennè uerum proloquuntur, absq̄ ullo personarū respectu. Id quod huc bene quadrat. Paulus nanq̄ significare uult, nos liberè cum deo, de omnibus necessitatibus nostris colloqui posse. Aditum cum fiducia per synoniā exponit, quid per audaciam intelligat, nimirum quod nobis aditus ad deum patrem cum fiducia, id est, sine omni timore, per Christum Iesum pateat. Qui sanè locus miseris, & afflictis con-

F 5 scientias

sciētias mirificè consolāt, dū audiūt se
ab interpellādo deo nō reijci, quantū
uis magna peccatorū mole premant.

Per fidem illius.

Quasi diceret, aditus quidē pecca-
toribus ad deum patet, sed ijs dunta-
xat, qui de uiribus suis, & satisfactione
desperantes: per solam fiduciā in Chri-
stum Iesum (cui pater nihil denegare
potest) se peccatorū onere leuatū iri, &
uoti cōpotes fieri cupiūt, si quādo ali-
quid à patre cœlesti petendum est.

Quia propter peto ne deficiatis.

Altera capitis istius pars est, in qua
ex prædictis infert, Ephesios decere,
ut in Christianismo perstent, quando
quidem deus ipsos tāto suo mysterio,
tot seculis abscondito, & æternæ salu-
tis thesauro dignatus sit.

Ob afflictiones meas.

Scilicet quas pro uobis tolero dum
scilicet

scilicet mysteriū, & arcanum illud de
Iudæis & Gētibus in unam Christi ec-
clesiam congregandis, doceo: & ob id
maximis contumelijs, iniurijs, & affli-
ctionibus afficior à meis cōtribulibus.
De quo uide præcitatum Lucæ caput
Actorum uicesimo primo. Hęc doce-
bis magno animo, & fiducia opus esse
ijs, qui in persecutionibus perstare uo-
lunt, & tum demum apparere, qui nā
stipula, & qui aurum, & argētum fue-
rint, hoc est, q̄ fucati, & qui ueri Chri-
stiani sint. De quo lege Psal. 14. &
1. Cor. 3. Deniq; 1. Petri 1.

Que est gloria uestra.

Quasi diceret afflictiones meę, quas
propter uos patior, non dedecori uo-
bis, sed glorię sunt. Dū enim nullis uin-
culis, & tormentis ab Euangelica pro-
fessione (quam uos quoque docui) pos-
sum abduci; uel inuitis Euangelicę
ueritatis

ueritatis osoribus patet, neq; me, neq; uos illi temerè credidisse. Patet & hoc quā efficax, & quā inconcussa sit ueritas, quæ quidem ad tempus premi, sed in totum opprimi, etiā totius mundi uiribus non potest. Verisimile autē est, impios Iudæos Ephesijs probri uice Pauli uincula obiecisse, ac in hunc modum eis insultasse: En quam bellum, & honoratum Euangelij præconem habetis: Scilicet Paulus dei amicus & cultor est, ac eius uerbum prædicat uobis, quum iam cōpedes, & uincula ob eam prædicationem gestet. Ad hunc modum & nobis Euangelij, & omnis honestatis inimici cotidie occinūt. Quorum næniæ, & gannitus à ueræ pietatis studiosis fortiter, ut Paulus heic docet, contemnendi sunt.

Huius rei gratia flecto genua.

Κατ' ὕστερον ἠρότερον, id est, per posterius,

rius, prius intelligitur, uidelicet quod magno amoris ardore erga ipsos flagret: quem quidem ex hoc facile deprehendere possint, quod indefinenter precibus pro ipsorum constantia, apud deum patrē interpellat. Ex hoc Pauli exemplo primum discimus nō nisi unicum solum deum colendum, & uenerandum esse, illumq; in necessitatibus inuocandum. Id quod contra eos facit qui in periculis cōstituti, nūc diuum Nicolaum uice Neptuni, nūc diuam uirginem, inuocant. Deinde Christianorum officium esse, ut alius pro alio (quā diu in hoc seculo sumus) oret, non autem pro ijs, qui uita functi sunt. Propterea quod Christus in Euāgelio Ioannis capite tertio unicam iustificādi uiam ostendat, quum inquit: Qui credit in me, habet uitā æternā: qui aut nō credit, iam condēnatus est.

Ex

Ex quo omnis à communi patre cognatio.

Id est, quidquid in cælo, & terra est, hoc totum ab illo patre ortum habet, ab eoque denominationem sumit. Quemadmodum enim pater familiam omnium, que in familia sua fiunt auctor est, omniaque illius esse dicuntur, & ab illo cognominantur: sic & deus pater omnium auctor & creator est in immensa illa, & vasta totius mundi familia, adeo ut cuncta creata ab illo cognominentur, quod scilicet dei creaturæ sint. Hinc factum est, ut idem Paulus Actorum decimo septimo Atheniensibus illud hemistichium ex Arato Poeta Ethnico citaret. *Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμεν*, id est, illius, supple dei, genus seu progenies sumus, hoc est, ab illo propagati. Cæterum haud caret emphasi, quod Paulus ait, communi patre, per hoc enim rursus Ephesios, atque adeo omnes gentes bene

beneficij diuini commonefacit, quod scilicet opera Christi, illæ in familiam Israheliticam ascitæ sint. Hinc itaque docebis id, quod Christus Matthei uicesimo tertio monet, ne patrem aliquẽ uocemus in terra, id est, ne uitæ huius præsidia, uiam ac rationem assequendæ æternæ uitæ, id est, ab ullo homine expectemus absolute, sed toti ab illo pendeamus, qui nos creauit, & iustificandi uiam nobis per Christum Iesum fecit. Quam qui non docent (ut sunt Papisticarum sectarum autores) non patris, sed uitrici, imò deceptoris nomen merentur.

vt det uobis.

Hoc inquit, à deo meis interpellationibus contendo, ut secundum diuitias gloriæ suæ, id est, pro magnifico gratiæ suę thesauro, nõ desinat fiducia uestram

uestram in Christum Iesum augere, a deo forteis & constanteis reddere: ut nullis nec satanae, nec mundi insultibus, nec ullis etiam carnalibus illecebris ita succumbatis, ut à Christo deficiatis.

Per spiritum suum.

Quemadmodum deus nos spiritu suo regenerat (ut est uidere Matthæi tertio, & Ioannis tertio) sic eodem spiritu nos magnanimos, ac forteis reddit, ut neq; in secundis rebus insolescamus, neq; in aduersis desperemus. Hinc enim idem Paulus 2. Corin. 5. sic scribit: Porrò qui parauit nos in hoc ipsum, deus est, qui idem dedit nobis arrabonem spiritus. Itaq; bono animo sumus semp &c. Ex hoc itaq; loco admonetis, homini uires in negotio Evangelico planè nullas esse: uim à spiritu dei fulciantur, ideoq; illius augmentum subinde à deo petendum esse.

Vē

vt inhabitet Christus.

Quid per internum hominem significare uoluerit, per expolitionem copiosius expolit: Quasi diceret oro deū ut uos iuxta interiorem hominem corroboret, & constantes reddat, hoc est, ut Christum non tantum in lingua, sed in imo pectore teneatis.

Fixis in charitate radicibus.

Hęc certissimā notam habes, quod Paulus per robur interioris hominis nihil aliud intelligat, quā fidem non simulatam, & charitatem ex puro corde, ac conscientia bona profectā: quem admodum & primo ad Timotheū primo omnium mandatorum dei finem, & scopum in his situm esse commemorat. Hinc rursus docebis Iacobū in sua epistola non frustra contra fidei iactatores dixisse. Fides sine operibus mortua, id est, nil nisi uana opinio est. Nisi
G enim

enim illa radices ita egerit, ut instar bonæ arboris, suo tempore in dulces fructus, hoc est, in opera charitatis erumpat, fiducię nomen nō meret: id quod Christus Matthei decimotertio per similitudinem de seminante eleganter docet.

Quę sit latitudo et longitudo.

Id est, ut exactè, & perspicuè Christum agnoscatis. Estq; locus à sufficienti diuisione, & metaphora à Geometris sumpta, qui corporis longitudinē, profunditatem, & altitudinem dimetiuntur. Atq; hūc sensum esse germanū, sequentia ostendunt, quum inquit: cognoscereq; &c.

Præincentē cognitionis dilectionē Christi.

Hoc quoq; inquit, in precibus meis à deo contendo, ut captiui inestimabilem & incomprehensibilem Christi charitatem erga genus humanū redimendum

dū, cognoscatis: quomodo scilicet deo patri æqualis, æternus cum æterno, formam tamen serui assumpserit, ut nos à diaboli seruitute in libertatē assereret. Obseruabis autem Paulum ideo Ephesijs uberiorem cognitionem dilectionis Christi erga nos optare: ut beneficii magnitudine intellecta, ipsiq̃, ad eū nos omnes, eò ardentius ipsum redamemus, atq̃ illius exemplo, nos quoque flagrantissimo amore fratres nostros prosequamur. Ceterum de subdura huius loci & constructione, & ueterum interpretatione, consule eruditissimas simul & christianissimas Erasmi annotationes.

Vt impleamini in omnem plenitudinem.

Vt paruo, inquit, fasciculo omnia cōprehendā, & summatim dicam, precor ut rebus diuinis prorsus impleamini. Perstat enim adhuc in precibus suis

G 2 de

110 COMMENT. IN EPIST.
scribendis, quas pro Ephesijs effunde-
ret. Hinc itaq; tu docebis, cotidie ad
perfectionem, & plenitudinem dei eni-
tendum esse, de qua Matthæi quinto
capite, tametsi eam ad plenū nemo un-
quam mortaliū apprehenderit. Est em̄
aliquid, prodire tenus, si non datur ul-
trā, præsertim cum sciamus Christum
pro eiusmodi rerum studiosis satisfacif-
se. De quo lege initium capitis octauī
ad Rhomanos.

Ei uero, qui potest cumulate.

Coronis est solenni disputationi ad-
iuncta, de qua uide aureas Erasmi adno-
tationes. Ceterum per occupationem
tacite obiectioni occurrit. Sic enim ali-
quis ei obiecisset: Infans Paule, qui id
à deo postules, quod nulli homini im-
partire solet, uidelicet, ut totus diuinus
reddatur. Imò uerò inquit: deus est po-
tis plura, & maiora præstare, quàm uel
ego

ego, uel quisquam mortalium cogitare, nedum petere possit.

Iuxta uim agentem in nobis.

Confirmat à suo, & Ephesiorum exemplo, quod deus omnia affatim prestare possit, quæ ab ipso postulamus: Quasi diceret an' non uis, ac potentia dei in me eluxit, dum ex inimico & persecutore amicum, & patronum ecclesiæ Christi fecit. An' non etiam uim suam exeruit, dum ex uobis prophanis, & impijs satanæ mancipijs, Euangelij consortes, ac filios dei reddidit: Hinc igitur patet, illum plura posse præstare quàm nos petere queamus. Siquidem nescimus quid orādum sit, sed spiritus sanctus, qui infirmitatibus nostris opitulatur, interpellat pro nobis apud deum gemitibus inenarrabilibus, ut idem Paulus Rhoman. octauo testatur.

G 3 Caput